

Kỳ 1

NGỌN LỬA TUỔI TRẺ TRÊN MẶT TRẬN TƯ TƯỞNG

Sinh năm 2000, là người thầy dạy nghệ thuật trong một thế giới phẳng – nơi không có lằn ranh giữa sân khấu và mạng xã hội, tôi luôn đặt yếu tố dân tộc lên hàng đầu với niềm tin bất biến: “Văn hóa soi đường cho quốc dân đi.”

Phần 1: NGƯỜI THẦY GEN Z VỚI SỨ MỆNH GIÁO DỤC VĂN HÓA

“Sứ mệnh cao cả nhất của đội ngũ văn nghệ sĩ cách mạng là kiến tạo nhân cách văn hóa, xây dựng con người xã hội chủ nghĩa.” - lời nhấn mạnh của Tổng Bí thư Tô Lâm trong hội nghị gặp mặt đại biểu văn nghệ sĩ toàn quốc ngày 30-12-2024 không chỉ dành cho các nhà sáng tác, nghệ sĩ biểu diễn, mà còn là kim chỉ nam cho những người giảng dạy nghệ thuật hôm nay – trong đó có tôi, một người thầy Gen Z (thuật ngữ được dùng để chỉ nhóm người được sinh ra vào khoảng thời gian từ 1997 đến 2012) đang công tác tại Trường Đại học Sân khấu – Điện ảnh Hà Nội.

“làm nghệ thuật là một hành trình song hành giữa cái đẹp và cái đúng” – chia sẻ của tôi mỗi khi có cơ hội trao đổi với sinh viên.

Thuộc thế hệ Gen Z, thế hệ trưởng thành trong môi trường kỹ thuật số phát triển như vũ bão, thế giới thay đổi nhanh, khó lường, khó định đoán – tôi vinh hạnh được đứng trong hàng ngũ giảng viên tại Trường Đại học Sân khấu – Điện ảnh Hà Nội. Nơi đây, chúng tôi không chỉ đào tạo chuyên môn nghệ thuật, mà còn thắp lửa tư tưởng, hun đúc lòng yêu nước cho sinh viên – những người nghệ sĩ và cũng là chiến sĩ trên mặt trận văn hóa trong tương lai. Để người trẻ có nền tảng tri thức và bản lĩnh chính trị vững vàng, Nhà trường luôn đề cao những môn nền tảng tư tưởng trong kế hoạch giảng dạy như: Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam, Tư tưởng Hồ Chí Minh, Cơ sở Văn hóa Việt Nam,... Việc đào tạo nhân lực nghệ thuật cho đất nước gắn liền với lý tưởng cách mạng thể hiện rõ sứ mệnh của chúng tôi – người thầy đang công tác tại đơn vị - rằng: trong thời đại toàn cầu hóa, nghệ thuật không đơn thuần là sáng tạo ra cái hay, cái đẹp mà còn là một mặt trận – nơi tư tưởng, giá trị văn hóa dân tộc được gìn giữ và lan tỏa.

Phần 2: ĐỀ CƯƠNG VĂN HÓA 1943 – CỘI NGUỒN TƯ TƯỞNG “VĂN HÓA SOI ĐƯỜNG CHO QUỐC DÂN ĐI”

Năm 1943, dưới ách thống trị “một cổ hai tròng” của Thực dân Pháp và Phát xít Nhật, hơn 90% dân số mù chữ, đời sống xã hội ngột ngạt, nhiều trí thức Việt Nam hoang mang bế tắc. Đảng Cộng sản Việt Nam đã kịp thời ban hành “Đề cương về

văn hóa Việt Nam” do Tổng Bí thư Trường Chinh khởi thảo, xác định việc cần kíp ngay lúc này là thống nhất nhận thức, tư tưởng, định hướng học thuật cho văn sĩ trí thức, xây dựng phong trào văn hóa cứu quốc nhằm đập tan chính sách ngu dân – âm mưu đồng hóa văn hóa của Thực dân Pháp và tập hợp mọi tầng lớp nhân dân đi theo cách mạng. Được coi là cương lĩnh đầu tiên của Đảng về văn hóa, văn kiện này khẳng định văn hóa là một trong ba mặt trận chính (chính trị - kinh tế - văn hóa), xác lập ba nguyên tắc của nền văn hóa mới với yếu tố dân tộc được đặt lên hàng đầu, tiếp sau lần lượt là khoa học và đại chúng. Ít lâu sau khi ban hành, Đảng ta đã thành lập “Hội Văn hóa cứu quốc” – nơi quy tụ lực lượng văn nghệ sĩ tham gia kháng chiến, góp phần tạo nền móng cho nền văn hóa – văn nghệ cách mạng. Cương lĩnh đầu tiên của Đảng về văn hóa ngắn gọn, xúc tích khoảng 1.500 từ nhưng mang ý nghĩa to lớn, “soi đường” cho công cuộc phát triển nền văn hóa Việt Nam.

Tầm nhìn chiến lược của Đảng, trong “Đề cương về văn hóa Việt Nam”, được chủ tịch Hồ Chí Minh đúc kết giản dị trong một bức thư gửi các họa sĩ nhân dịp triển lãm hội họa “...Tôi có vài ý kiến của tôi đối với nghệ thuật, để anh chị em tham khảo. Văn hóa nghệ thuật cũng là một mặt trận. Anh chị em là chiến sĩ trên mặt trận ấy.”¹ “Văn hóa soi đường cho quốc dân đi” là quan điểm cơ bản, xuyên suốt và nhất quán của Người về văn hóa. Tư tưởng ấy vẫn giữ nguyên giá trị trong thời kỳ mới, phải kể đến Nghị quyết Hội nghị Trung ương 5 Khóa VIII (năm 1998) về “Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc” – một dấu mốc lý luận sâu sắc – xác định: “Văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, vừa là mục tiêu, vừa là động lực thúc đẩy kinh tế - xã hội.”² Đặc biệt trong Văn kiện Đại hội XIII (2021) của Đảng, một trong những quan điểm chỉ đạo cốt lõi là “*Khơi dậy mạnh mẽ tinh thần yêu nước, ý chí tự cường dân tộc và khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc. Phát huy sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị và nền văn hóa, con người Việt Nam... Kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại; phát huy tối đa nội lực, tranh thủ ngoại lực, trong đó nguồn lực nội sinh, nhất là nguồn lực con người là quan trọng nhất.*”³ Ở góc nhìn của người làm giáo dục nghệ thuật, tôi đặc biệt tâm đắc với khái niệm “nguồn lực nội sinh” – một biểu đạt sâu sắc cho giá trị văn hóa, là sức mạnh mềm của

---

¹ Báo Cứu quốc, số 1986, ngày 5 tháng 1 năm 1952

² Văn kiện Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương khóa VIII, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1998, tr. 17

³ Đảng Cộng sản Việt Nam: Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nxb CTQGST, H, 2021, T. I, tr. 116, 216, 34.

quốc gia, là bản lĩnh nằm trong “bộ gen” dân tộc – văn hóa còn thì dân tộc còn. Trong một xã hội phát triển, tôi cho rằng một quốc gia đánh mất bản sắc văn hóa thì chẳng khác gì một chiếc thuyền lênh đênh trên đại dương.

Phần 3: TƯ TƯỞNG ĐƯỢC KHÔI LÊN TỪ NHỮNG CÂU HỎI NHỎ...

“Văn hóa là bản sắc của dân tộc, văn hóa còn thì dân tộc còn, văn hóa mất thì dân tộc mất.” – Trích lời Cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, trong bài phát biểu tại Hội nghị Văn hóa toàn quốc ngày 24-11-2021 – đây không chỉ là kim chỉ nang trong phương pháp giảng dạy của người thầy trẻ như tôi, mà còn là “gốc tư tưởng” để đấu tranh chống lại “diễn biến hòa bình trên lĩnh vực văn hóa”, hình thức chống phá âm thầm, không tiếng súng, trong đó các thế lực thù địch lợi dụng văn hóa, tư tưởng, nghệ thuật, truyền thông... để làm tha hóa nhận thức, suy thoái tư tưởng, làm xói mòn lòng tin của nhân dân vào Đảng, Nhà nước và con đường xã hội chủ nghĩa.

Xin được chia sẻ câu chuyện trong một buổi Chiếu phim học tập do tôi chủ trì, hoạt động chỉ có tại Khoa chuyên môn tôi công tác diễn ra vào chiều thứ 5 hàng tuần. Xem phim “Mùi cỏ cháy”, thực hiện bởi Đạo diễn Nguyễn Hữu Mười – nguyên lãnh đạo Khoa Truyền hình, trôi qua khoảng 1/3 thời gian, một bạn sinh viên năm nhất ghé tai tôi, hỏi: “Thầy ơi, thời đại này còn cần phim cách mạng nữa không ạ?” Câu hỏi của người chỉ kém tôi 6 tuổi, cùng thế hệ Gen Z tôi không lấy làm ngạc nhiên, hiểu rằng thế hệ chúng tôi sinh ra giữa truyền thông đại chúng, thị trường mở, dễ sa vào xu hướng toàn cầu hóa mà lãng quên những giá trị lịch sử. Tôi trả lời: “Càng phát triển, càng cần phim cách mạng. Những bộ phim ấy giúp chúng ta hiểu vì sao có hòa bình, vì sao phải giữ gìn bản sắc.”

Trong một lần đi trợ giảng, vào thời gian nghỉ giải lao, tôi cùng nhiều sinh viên cuốn vào bàn luận câu chuyện về bộ phim “Squid Game 2” (2024) được phát sóng trên nền tảng Netflix, có đề cập đến vấn đề chiến tranh Việt Nam – câu chuyện được bàn tán xôn xao trên các trang mạng xã hội lúc bấy giờ. Tôi hiểu rằng trong thế giới phẳng, mạng xã hội cũng là một mặt trận mới – người thầy trẻ không được phép đứng ngoài. Sau khi lắng nghe sinh viên bàn luận, tôi đưa nhận định của bản thân về chủ đề được nhắc đến, kèm dẫn chứng bộ phim “Little Women” (2022) để cùng phân tích lí do vì sao sản phẩm này bị cấm chiếu tại Việt Nam do xuyên tạc lịch sử chiến tranh. Từ đó, tôi bàn đến trách nhiệm tư tưởng trong sáng tạo nghệ thuật ở thời đại chẳng khó để bắt gặp nội dung bóp méo văn hóa trên Tiktok, Facebook, Youtube,... Xây dựng hệ miễn dịch trong tư tưởng thông qua việc đối thoại, chia sẻ, chứ không áp đặt chính là một hình thức “soi đường” mà

tôi mong sẽ góp phần giúp những người sẽ trở thành chiến sĩ văn hóa trong tương lai có một bản lĩnh chính trị vững vàng ngay khi còn ngồi trên ghế nhà trường.

PHẦN 4: GIỮ LỬA BẢN SẮC TRONG KỶ NGUYÊN VƯỜN MÌNH CỦA DÂN TỘC

Với cá nhân tôi, người thầy trong thời đại số không chỉ là người truyền đạt kiến thức, mà còn là người giữ lửa tư tưởng, soi đường giá trị và gợi mở bản sắc văn hóa. Ở nơi tôi đang công tác, đơn vị giáo dục đào tạo về nghệ thuật, mỗi ngày là một phiên trực của người lính văn hóa. Tôi hiểu rõ trọng trách của mình trong việc nâng cao tiềm lực trí tuệ và xây dựng nền tảng vững chắc cho sự phát triển bền vững của quốc gia – tôi tự hào khi mang theo “ngọn lửa tuổi trẻ”, bước lên mặt trận văn hóa với bản lĩnh, trách nhiệm và khát khao của một người thầy Gen Z trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vườn mình của dân tộc!
